

Första läsningen: **Hes 37:12-14** (*Jag skall fylla er med min ande och ge er liv*)

Vi börjar skymta fastetidens avslutning – redan om en vecka börjar *Stilla veckan* med palmsöndagens stora mässa. Den långa sträckan har ett mål, firandet av Jesu uppståndelse, påskan. Messias skulle lida för att uppstå – och detta för att vi skulle uppstå med honom. Jesus väckte människor till liv redan under sin tid på jorden, ett hårt slag för hans motståndare. De kunde inte förneka vad de själva såg. I de heliga Skrifterna står det klart att *bara Gud* är herre över liv och död. När Gud talar som i denna läsning, då är det Jesus själv vi hör: **Jag skall öppna era gravar och hämta upp er ur dem, mitt folk. När jag öppnar era gravar och hämtar upp er ur dem, mitt folk, då skall ni inse att jag är Herren. Jag skall fylla er med min ande och ge er liv.**” Dessa ord syftar på oss alla, på dig och mig som tror.

Andra läsningen: **Rom 8:8-11** (*Anden som uppväckt Kristus från de döda, bor i er*)

Jag har tagit emot Anden från Gud. Anden förenar mig med Sonens död och uppståndelse, vill Paulus säga. Något inom mig ska dö med Kristus på korset: ”köttets sinnelag” (Rom 7:14 – 8:11). Det betyder att jag inte längre vill leva på syndens premisser. ”Smittad” av hans kärlek äger jag evigt liv – med kropp och själ.

Evangelium: **Joh 11:1-45** (*Jag är uppståndelsen och livet*)

Alternativ, kortare läsning: Joh 11:3-7, 17, 20-27, 33b-45.

Johannesevangeliet är noga komponerat. Sju ”tecken” som uppenbarar Jesu gudomlighet är inbyggda i berättelsen. I dag får vi det sjunde, höjdpunkten. Vi är inte många dagar från Jesu död. *Hans* grav väntar redan. Till Guds ära och för att stärka tron hos sina lärjungar utför Jesus detta under inför många människor. Undret stärker Stora rådets beslut att döda Jesus. Han efterlyses (Joh 11:45-57).

De sex tecken som föregick detta var: bröllopet i Kana, där Jesus förvandlade vatten till vin och antydde *eukaristins sakrament* (Joh 2:1-11). Jesus botade hopplöst sjuka barn och vuxna (Joh 4:43-54 och 5:1-9). Jesus gav mat åt människomassorna i ödemarken, och han vandrade på vågorna till lärjungarna i båten och ingav dem mod under en stormnatt på sjön (Joh 6:16-21). Jesus, ljuset på den mörka sjön, blev även ljus för tiggaren som var blind från födelsen (Joh 9:1-41 = evangeliet förra söndagen). Johannes skriver om Jesus i början av sitt evangelium: *Ordet var liv, och livet var människornas ljus. Och ljuset lyser i mörkret, och mörkret har inte övervunnit det* (Joh 1:1 och 4-5). Jesu vän Lasaros

fick uppleva detta bokstavligen. Även vi ska en gång höra hans röst ljuda i vår grav. I påsknatten om två veckor kommer påskelden att tändas. Vi bär ljuset i händerna. Kyrkorummet, mörkt som Lasaros grav, blir en festsal, upplyst av många små ljus. Då kommer vi att stå där, alla vi *i dödens skugga* (Luk 1:79), vi som tror på, hoppas på och ser fram emot Jesu rop: *Kom ut!* (v. 43).

MÅNDAGEN FEMTE VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Till Dan A:1-9, 15-17, 19-30, 33-62** (*Nu skall jag dö fastän jag inte har gjort något*)

Läsningen förkortas i katolska bibelutgåvor som Dan 13:41c-62

Alternativ, kortare läsning: Till Dan A:41c-62

Kvinnan som opersonligt objekt för mäns egoistiska begär är temat. Männerna hotar Susanna, för att få ligga med henne. I domstolen river de av henne slöjan för att kunna se henne (Till Dan A:32). Många kvinnor har gått i döden för sitt nej, för sin självrespekt, för sin trohet mot Kristus och sin kyskhet. I helgondelen sist i denna bok dyker de ständigt upp (Agnes, Agata, Eulalia, Lucia, Cecilia och många fler).

Gamla testamentets Susanna är oskyldigt anklagad för brott utan möjlighet att försvara sig. Så liknar hon Kristus, som var dömd i förväg när han drogs inför Stora rådet. Kristna förföljs i alla tider för sin trohet mot Kristus, sin brudgum. Så liknar Susanna *kyrkan*. Gud är **helt** på hennes sida. Pojken Daniel i berättelsen är i verkligheten Kristus, som försvarar och räddar oss från människornas domar och från fördömmelsen på den yttersta dagen (Rom 8:31 f).

Evangelium: **Joh 8:1-11** (*Den av er som är fri från synd skall kasta första stenen på henne*)

Gud är inte bara på vår sida när vi står oskyldigt anklagade såsom Susanna (se ovan). Gud hjälper oss även om vi är skyldiga. **Hans kärlek är större än hans rättvisa**. Därför finns bikten. Paulus skriver (Rom 5:6-8): *Medan vi ännu var svaga dog Kristus för alla gudlösa, när tiden var inne. Knappast vill någon dö för en rättfärdig – kanske går någon i döden för en som är god. Men Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog för oss medan vi ännu var syndare.*

Herren Gud hjälper mig, därför känner jag inte skymfen, därför gör jag mitt ansikte hårt som flinta, jag vet att jag inte blir sviken (Jes 50:7).

TISDAGEN FEMTE VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **4 Mos 21:4-9** (*Den som ser ormen skall bli vid liv*)

Den som fastar frestas att bli irriterad, missnöjd, bitsk, giftig som en orm. Så gick det också för Israels barn i öknen: de tänkte bittert på den fina menyn i slaveriets Egypten. Gud visade *hur de själva var* genom att låta *giftormar* angripa dem. Guds sätt att rädda sitt folk i denna episod är förbryllande. Han skulle kunna bota syndarna utan vidare men väljer att göra det genom att ge god mening åt en symbol som annars var negativ. Ormen var ju djävulens redskap i paradiset och lockade människan till synd. Nu blev den till *ett tecken som lovade räddning* (Vish 16:6). Den brännande smärtan, sjukdomen (syndens straff), upphörde när man såg upp på ormen. Den var av koppar, alltså död, och så avbildar den både synden och dess konsekvens döden. Därmed förberedde Gud sitt folk på **mänsklighetens frälsning** genom Jesu kors. Jesus är vår medicin, motgiftet. Gud lät honom *bli lik en syndfull människa och sände honom som ett syndoffer*, och så *dömde han synden i människan* (Rom 8:3). Vi människor hängde upp honom på korset för att han i *våra ögon* var en brottsling. *Vi trodde att han blev straffad, slagen av Gud, förnedrad*. Men nej: *Han blev pinad för våra brott, sargad för våra synder, han tuktades för att vi skulle helas, hans sår gav oss bot* (Jes 53:4-5). *Han som inte visste vad synd var, honom gjorde Gud till ett med synden för vår skull, för att vi genom honom skulle bli ett med Guds rättfärdighet* (2 Kor 5:21). Varför tillåter Gud detta? **För att han älskar oss och vill gå hur långt som helst för att se oss fria, upprättade, helade**. Den som ser på Kristus med *trons ögon* är tacksam och vill aldrig mer synda, inte göra det minsta lilla som kunde såra honom. Hellre hungra, törsta, gå under med Jesus än mista den kärlek Gud ger oss i honom.

Evangelium: **Joh 8:21-30** (*När ni har upphöjt Människosonen, skall ni förstå att jag är den jag är*)

De sista dagarna innan Stilla veckan lyssnar vi till den allt mer förgiftade dialogen mellan Jesus och hans motståndare. Johannes visar oss sammanbrottet i samtalet, den totala kommunikationskollaps där Jesus drog deras dom över sig och dessa i sin tur drog Guds dom över sig (jfr Joh 3:18;12:31;12:48). Jesus missuppfattades: han talade på en annan nivå än de jordiskt sinnade människorna (v. 23). Orden i v. 28, att *ni skall förstå att jag är den jag är*, det är oerhört provokativa (så även i v.24). Jesus syftar på Guds eget namn (JHWH, JAG ÄR) som uppenbarades för Mose vid den brinnande busken (se 2 Mos 3:14). Jesus tolkar även kopparormen i öknen som sig själv. Det gamla Israel hade ställt upp den i templet och tillbett den, ett missbruk som kung Hiskia avskaffade på 700-talet f.Kr. (2 Kung 18:4). Men det som då var fel får nu en god mening: **vi tillber Jesus på korset som tar bort världens synd**.

*Vi tillber dig, Kristus, vi välsignar dig,
du som med ditt kors och din död gav världen liv (Cecilia 308).*

Gud har upphöjt honom över allt annat och gett honom det namn som står över alla andra namn (Fil 2:9).

ONSDAGEN FEMTE VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Dan 3:14-20, 24-25, 28** (*Gud sände sin ängel och räddade sina tjänare*)

Vi måste gå igenom många lidanden för att komma in i Guds rike (Apg 14:22). Det är den kristna inställningen till trångmål, prövningar och förföljelser i Kristi efterföljd. *De rättfärdigas lidanden* är också ett grundtema i Gamla testamentet (Ps 34:20). En ”Messias” som inte genomgick några prövningar och plågor skulle vara ett märkligt undantag, en främling, inte verkligen *en av oss*. Gud lät inte Daniels vänner slippa den brinnande ugnen, han lät inte Abraham slippa förvirring och krig, Josef slippa slaveriet, David slippa förföljelse, Job slippa sjukdom och förluster, Jona slippa fiskens buk — och Gud vill inte att *vi* ska vara utan besvär, varken dem som vi ofrivilligt drabbas av eller tar på oss för att lyda vårt samvete och växa till full mognad i Kristus. Men Gud bevarar sina trogna tvärs igenom alla plågor. Den babyloniske kungen såg in i ugnen, där de tre vännerna gick omkring oskadda. Där såg han även en fjärde person, ett ”gudaväsen” (v. 25) vilket gjorde honom ”alldeles bestört” (v. 24-25). Denna världs människor känner inte till Guds Son som är hos var och en som lider för rättfärdigheten (Matt 5:10-12). *När du går genom eld skall du inte bli svedd, lågorna skall inte bränna dig* (Jes 43:2). Om det kostar dig livet kommer du till himlens trygghet: *De rättfärdigas själar är i Guds hand, och ingen plåga skall nå dem. Som guld i smältugnen prövade han dem, han tog emot dem som en brännoffergåva* (Vish 3:1,6). Det finns ingen **skärseld** efter döden för den som har gjort fullständig bot och satt allt sitt hopp till den klippa som är Gud (jfr v. 17-18; Ps 18:3; Matt 7:24-25; 1 Kor 3:10-15; Luk 16:25). Lidandena är oundvikliga, men Messias bär dem med oss.

*Tro när dig världen förföljer.
Med dig i ugnen het
vandrar en gudason härlig,
prövade själ, det vet.
Himmel och jord må brinna,
höjder och berg försvinna,
men den som tror skall finna,*

löftena de stå kvar (Lewi Pethrus, Cecilia 437:4).

Evangelium: **Joh 8:31-42** (*Om nu Sonen befriar er, blir ni verkligen fria*)

Jesus var hos de tre unga männen i smältugnen och gjorde dem fria från plågorna. *Om nu Sonen befriar er blir ni verkligen fria* (v. 36). Men Guds Sons ord är obegripliga för dem som inte vill inse sin egen bundenhet vid synden. *Vi härstammar från Abraham*, säger Jesu stolta motståndare (v. 33). ”Vi äger välsignelsen som Gud gav Abraham och hans ättlingar, och vi behöver inte din så kallade befrielse”. Men de glömmer att även *Ismael* härstammade från Abraham, genom slavflickan Hagar, och han fördrevs (1 Mos kap 21; jfr Gal 4:28-31). Bara Isak ärvde löftet. *Slaven stannar inte alltid i huset, men sonen stannar för alltid*, säger Jesus (v. 35). Det gäller att göra *Abrahams gärningar*, nämligen att i glädje och tro ta emot Guds besök (1 Mos kap 18). Jesus skärper tonen: **Ni vill döda mig** (v. 37, underförstått: ”Det gjorde verkligen inte Abraham, när Gud besökte honom”). Det svarar de inte på (de medger därmed att det är sant). De fortsätter självsäkert: ”Vi är inga oäkta barn”. Det betyder ”vi är inga hedningar” (hedningar förknippades med omoral; jfr 1 Thess 4:3-5). Det är kanske en elak syftning på rykten om att Jesu far var okänd (jfr Joh 8:19).

Förkunna för mitt folk deras brott, för Jakobs ätt deras synd (Jes 58:1).

TORSDAGEN FEMTE VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **1 Mos 17:3-9** (*Jag skall låta dig bli en fader för många folk*)

Abraham är vår fader i tron. Paulus skriver (Gal 3:27-29): *Är ni döpta in i Kristus har ni också iklätt er Kristus. Nu är ingen längre jude eller grek. Men om ni tillhör Kristus är ni också avkomlingar till Abraham och arvtagare enligt löftet*. Svenskar härstammar vanligtvis inte från Abraham. Men som kristna tillhör vi *först* kyrkan, *sedan* vår nation. Genom kyrkan är vi ”inympade” på det *odlade olivträdet* (Rom 11:24) som är Guds folk. Handlade löftet bara om en bit land, Palestina? Omöjligt. Inte ens de folk som biologiskt direkt härstammar från Abraham skulle få plats i Heliga landet. Löftet handlar om *paradiset*. Dess djupaste mening är *gemenskap med Gud*, inte geografi.

Evangelium: **Joh 8:51-59** (*Er fader Abraham jublade över att han skulle få se min dag*)

Nu kan det inte bli värre. Jesus har precis anklagat sina samtalspartners för att ha *djävulen till fader* (Joh 8:44). Detta är naturligtvis inte ett allmänt fördömande av ”judarna” (Guds Son är själv jude!). Det gäller alla. I ett upphetsat ögonblick

talade Jesus lika hårt till Petrus, den förste påven (Matt 16:23), som till ”judarna” här. Johannes förklarar i sitt första brev vad som menas: *Den som syndar är djävulens barn* (1 Joh 3:8). Vilken synd menas? *Vi skall inte likna Kain, som var den Ondes barn och slog ihjäl sin bror* (1 Joh 3:12). Jesu motståndare planerar i hemlighet att döda Jesus, *den nye Abel*. Alla kristna och judar måste här, inte minst när vi fastar, blicka inåt: i vilka fall styrs jag inte av Gud utan av Kains agenda (v. 55)?

Jesus säger att han kan ge den som tror på honom evigt liv. Det kunde varken Abraham eller profeterna ge. Vem tror han att han är (v. 53)? Jesus är *Faderns son* och står som sådan långt över Abraham. Han är kärnan i det löfte Abraham fick. *Abraham jublade över att han skulle få se min dag* (v. 56). Gamla testamentet är på Jesu sida och hänvisar till honom. För en kristen är alla det gamla förbundets böcker *kristna* böcker (därför är de med i vår Bibel). Det finns inget där som är ”främmande” för oss. Vi tar allt till oss, men sorterar och tolkar det i ljuset av Kristus.

Jesus förkunnar sin gudomliga preexistens (jfr Joh 1:1-3) med orden: *Jag är och jag var innan Abraham blev till* (v. 58). JAG ÄR kan inte förstås annorlunda än att Jesus betecknar sig själv med Guds eget namn (JHWH) som det uppenbarades för Mose (2 Mos 3:14) och som betyder just ***Jag Är*** eller ***Jag Är Den Jag Är***. Motståndarna har inget mer att säga. Stenen som de tar i händerna avslöjar vad de bär inom sig. Vi minns den gamle Symeons ord till Maria när Jesus var i Jerusalem för första gången, som spädbarn (Luk 2:34-35): *Detta barn skall bli till fall eller upprättelse för många i Israel och till ett tecken som väcker strid – ja, också genom din egen själ skall det gå ett svärd – för att mångas innersta tankar skall komma i dagen*. Nu får Symeon rätt.

Han visste av sig själv vad som fanns i människan (Joh 2:25).

FREDAGEN FEMTE VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Jer 20:10-13** (*Herren är med mig som en väldig hjälte*)

Dessa ord av Jeremia, den förföljde profeten från första templets undergång (han verkade i decennierna före och efter år 600 f.Kr.) var möjligen aldrig avsedda att offentliggöras. De tillhör det som många kallar för ”privata dagboksanteckningar” och som någon lärjunge (Baruk?) antagligen har satt in i Jeremias bok efter hans bortgång. Jesus kände till dessa ord och kunde dem utantill. Rent mänskligt kan han ha känt samma upprördhet, som hos Jeremia blir till en önskan om hämnd (v. 11-12). Men i Jesus förvandlas allt till förlåtelse. *De vet inte vad de gör* (Jfr Luk 23:34).

Evangelium: **Joh 10:31-42** (*De försökte återigen gripa honom, men han kom undan*)

Precis som i evangelietexten igår vill Jesu motståndare stena honom (enligt 3 Mos 24:10-23). Det är för att Jesus har sagt **Jag och Fadern är ett** (Joh 10:30). Vi är på tempelplatsen. Den stora utvidgningen av byggnadskomplexet pågår för fullt, och överallt ligger det små och stora stenbitar från bygget på marken. Så ville man kasta det material som används till att bygga Guds tempel med i ansiktet på Guds Son!

Jesu hänvisning till Gamla testamentet förklarar inte på vilket sätt han är Guds Son. Den tillbakavisar bara anklagelsen om hädelse. Gud som i Ps 8:6 sägs ha gjort människan *nästan till en gud*, kallar i den gåtfulla Psalmen 82 (v. 6) några domare för ”gudar”. Vi vet inte om den psalm som Jesus citerar här har sina rötter i gamla kananeiska hedniska hymner, där ”gudarna” var andliga makter (i Israel ”änglar”), men vi vet att de som psalmen riktar sig till åtminstone på Nya testamentets tid kunde tolkas som mänskliga, jordiska domare/härskare (vilket är uppenbart rimligt om man jämför Ps 82:2-4 med t.ex. Jes 1:23; 3:13-15; 5:23 f). Johannesevangeliet är inte främmande för *ironi* – vi ska förmodligen förstå Jesu ord så här: ”Om Skriften kan kalla sådana som ni för orättvisa domare, ”gudar”, varför retar ni er då på att jag kallar mig Guds Son?” I kyrkans senare läsning av Ps 82 är psalmens ”jag” Kristus själv som där talar till alla *den Högstes söner* (= till oss döpta): vi varnas för att glömma de fattiga och behövande.

Jesus måste fly för motståndarna. Han beger sig till trakten där Döparen verkade, där han själv döptes och först upplevde Faderns bekräftande ord: ”Du är min älskade son, du är min utvalde” (Luk 3:22). Varför? Söker Jesus svar från Gud på frågan varför han blev avvisad i Jerusalem? *Fader, jag är ju din Son – varför blir det så här?* Är det nu som Jesus av den helige Ande drivs ut i öknen för att sättas på prov av djävulen och frestas att ge prov på messianska under så att alla skulle tvingas erkänna honom (jfr Luk 4:1-13; Matt 4:1-11)? Döparen finns inte mer. Trakten som massorna kom ut i för att höra honom ligger öde. En del kommer nu dit ut till Jesus. Ska döparrörelsen börja om igen? Eller blir Jesus dödad som Döparen? Är nästa steg Jesu martyrium?

Förslag till fredagsoffer: förbered en bra påskbikt!
--

LÖRDAGEN FEMTE VECKAN I FASTAN

Första läsningen: **Hes 37:21-28** (*Jag skall göra dem till ett enda folk*)

Profeten Hesekiel förutsade och upplevde Jerusalems undergång år 587/586 f.Kr. – precis som Jeremia. Nordriket Israel ödelades redan år 722/721. Dess ledande skikt deporterades till Assyrien. Hesekiel ser nu Sydriket Juda kring Jerusalem drabbas av samma öde som Nordriket, denna gång genom babyloniernas makt. Det upplösta Gudsfolket verkade det omöjligt att samla och förena på nytt. Men för Gud är inget omöjligt. En ny början ska komma, med trogna som återvänder till Heliga landet från alla håll. De ska vandra efter Guds lagar och vara fyllda av Guds egen Ande (jfr Hes 36:23-28; Jer 31:31-34). En kung av Davids ätt ska leda dem igen – för evigt (v. 25). Ett nytt förbund ska slutas – för evigt (v. 26). Den ödelagda helgedomen ska återupprättas och stå där – för evigt (v. 26). Hela Gamla testamentets mening – som kan sammanfattas i Guds ord: **Jag skall vara deras Gud, och de skall vara mitt folk** (jfr v. 27) – ska uppfyllas. En trött, prövad profet anar frälsningen i fjärran.

Evangelium: **Joh 11:45-56** (*Guds skingrade barn skall samlas och bli ett*)

Höjdpunkten på alla Jesu ”tecken” i Johannesevangeliet är när han uppväcker sin vän Lasaros från graven. I dag hör vi om reaktionerna på det. Här börjar Jesu lidandes historia hos Johannes. Från och med nu liknar berättelsen de övriga evangeliernas.

Stora Rådets logik är brutal: eftersom man inte kan förneka Jesu mirakel måste mannen röjas ur vägen. Detta är *förhärdelse* i renodlad form. Kajafas politiska kalkyl bryter mot femte budet (Du skall inte dräpa). Budet garanterar människans rätt till liv, det är okränkbart och får inte relativiseras. Kajafas tänker *nyttoetiskt* här: man kan döda en människa om det ger fördelar för flertalet. Samma logik som vid abort och dödsstraff. Det romerska förtrycket är redan tungt. Rykten om en ny Messias kan göra det ännu värre. Alltså måste Jesus *dö för folket*. Kajafas vet inte själv hur sanna hans ord är, men i en annan betydelse: Jesus dör för våra synder.

Vansinnet är uppenbart: Jesus måste lida *döden* för att han har gett *liv* (åt Lasaros). Johannes lär oss att Jesus skulle *dö för att Guds skingrade barn skulle samlas och bli ett* (v. 52). Hesekiels hopp ska bli verklighet (se ovan). Det nya Gudsfolket byggs på tron på Jesu uppståndelse. Men först krävs ett fruktansvärt offer av Jesus: att rida rakt in i lejonets gap, in i det vilsna, syndiga Jerusalem. Där väntar man otåligt på honom (v. 56). Arresteringsorder var utfärdad och anmälningsplikt påbjuden (v. 57). Bödlarna behöver inte vänta länge: i morgon, på palmsöndagen, brakar det loss.

Ägna *Stilla veckan*, kyrkoårets heligaste dagar, åt Gud.

Gå upp på ett högt berg med ditt glädjebud, Sion, ropa ut ditt glädjebud med hög röst, Jerusalem. Ropa, var inte rädd, säg till Juda städer: Er Gud kommer (Jes 40:9)!